TAARIFA KWA MUHTASARI YA ATHARI ZA MAZIGIRA

1. Utangulizi

Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula (NFRA) ni moja ya taasisi za umma zilizoanzishwa kama Wakala wa Utendaji chini ya Wizara ya Kilimo, Usalama wa Chakula na Ushirika (MAFC) ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa madhumuni ya kuhakikisha usalama wa chakula kitaifa. Lengo la Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula ni kuhakikisha usalama wa chakula kwa kushughulikia upungufu wa chakula kupitia ununuzi, kuhifadhi, na kutoa akiba ya chakula kwa ufanisi na kwa tija.

Wakala huu ulianzishwa kwa mujibu wa Sheria ya Wakala za Utendaji Na. 30 ya mwaka 1997 na kuanza rasmi tarehe 1 Julai 2008 kupitia Amri ya Waziri ya kuanzisha Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula, Tangazo la Serikali Na. 81 lililochapishwa tarehe 13 Juni 2008. Utawala, majukumu, mamlaka, uwajibikaji, na masuala mengine yanayohusu Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula yanaendeshwa kwa mujibu wa Sheria ya Wakala za Utendaji ya mwaka 1997 na nyaraka za mfumo zilizomo kwenye Amri ya Waziri ya mwaka 2008.

Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imepokea mkopo wa masharti nafuu kutoka Poland kwa ajili ya kugharamia Mradi wa Kuongeza Uwezo wa Hifadhi ya Chakula (SCEP). Mradi huu unatekelezwa na Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula (NFRA) ulioanzishwa kwa mujibu wa Sheria ya Wakala za Utendaji Na. 30 ya mwaka 1997 na kuanza rasmi tarehe 1 Julai 2008. Lengo kuu la NFRA ni kukabiliana na dharura za chakula nchini kwa mahitaji ya baada ya majanga na kuboresha ufanisi wa usimamizi wa hifadhi ya nafaka. Hivi sasa, NFRA inapanga kuanzisha mfumo wa kisasa wa kuhifadhi nafaka kupitia ujenzi wa vihenge vya kisasa vya kuhifadhi nafaka katika maeneo manane ya kimkakati, ambapo Dodoma ni mojawapo.

Kutokana na ugumu na unyeti wa mradi huu, NFRA inafanya Tathmini ya Athari za Mazingira na Jamii (ESIA) kwa ajili ya upanuzi wa hifadhi ya nafaka mkoani Dodoma katika Wilaya ya Dodoma Mjini, Mkoa wa Dodoma, na imekabidhi kazi hiyo kwa kampuni ya Beyond Nature Limited, ambayo ni kampuni ya wataalam walioidhinishwa na kusajiliwa na Baraza la Taifa la Usimamizi wa Mazingira (NEMC). Hii ni kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya mwaka 2004 (EMA, 2004) na Kanuni za Tathmini na Ukaguzi wa Athari za Mazingira, Tangazo la Serikali Na. 349 la mwaka 2005. Utafiti huu wa ESIA ulifanyika kati ya Januari 2017 na Aprili 2017.

2. Maelezo ya Mradi

Eneo lililopendekezwa kwa upanuzi wa hifadhi ya nafaka (ujenzi wa vihenge na maghala) liko kwenye Latitudo S06.16797 na Longitudo E035.70727, kwa mwinuko wa mita 1129 juu ya usawa wa bahari, eneo la Relini katika Kata ya Kizota, Wilaya ya Dodoma Mjini, Mkoa wa Dodoma. Ukubwa wa ardhi itakayotumika ni hekta 0.54 (mita za mraba 5400). Eneo hilo limepangwa kwa ajili ya maendeleo ya viwanda. Mradi huu unapendekezwa

kufanyika ndani ya ofisi za sasa za NFRA. Eneo hili ni ardhi tupu na hakuna ujenzi wowote uliofanyika hadi sasa.

Eneo hili halijashughulikiwa kwa chochote zaidi ya utafiti wa upimaji uliofanywa kwenye eneo husika, ambapo eneo lote la mradi limepimwa. Katika eneo hili lililopendekezwa, kuna baadhi ya miundombinu iliyopo kama vile maghala ya kuhifadhi nafaka, jengo la utawala, daraja la kupimia uzito, na sehemu ya maegesho.

Kwa sasa, mradi huu unatarajiwa kuwa na vipengele vifuatavyo:

- Vihenge na maghala
- Barabara za ndani (pavement za hardstand)
- Mfumo wa mifereji ya maji
- Ofisi
- Chumba cha udhibiti
- Vyoo
- Mgahawa
- Maghala ya vifaa

3. Mfumo wa Kisera, Kiutawala, na Kisheria

Tanzania imejizatiti kufikia malengo ya maendeleo endelevu. Sera na sheria kadhaa zinazohusiana moja kwa moja na maendeleo ya mijini ni pamoja na, lakini siyo tu, Sera ya Taifa ya Mazingira (NEP) ya mwaka 1997, Sera ya Viwanda vya Ujenzi ya mwaka 2003, Sera ya Taifa ya Ardhi ya mwaka 1995, Sera ya Maendeleo ya Makazi ya mwaka 2000, Sera ya Jinsia ya mwaka 2002, Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Cap 191 ya mwaka 2004, Sheria ya Mipango ya Mijini ya mwaka 2007, Sheria ya Ardhi Na. 4 ya mwaka 1999, Sheria ya Afya na Usalama Kazini ya mwaka 2003, Sheria ya Usajili wa Wakandarasi ya mwaka 1997, Sheria ya Wasanifu Majengo na Wakadiriaji Majenzi ya mwaka 1997, Sheria ya Kuzuia na Kudhibiti UKIMWI ya mwaka 2008, Sheria za Serikali za Mitaa za mwaka 1999, Dira ya Maendeleo ya Taifa ya mwaka 2025, na Kanuni za Tathmini na Ukaguzi wa Athari za Mazingira za mwaka 2005.

4. Mashauriano na Ushirikishwaji wa Wadau

Kwa ujumla, maoni na wasiwasi wa wadau wengi yanaunga mkono mradi uliopendekezwa. Maoni yote yaliyokusanywa kutoka kwa wadau yalikusanywa, kufupishwa, na kupangwa ili kubainisha masuala ambayo yanapaswa kushughulikiwa katika tathmini kamili ya athari za mazingira. Ratiba ya kutembelea wadau ilipangwa ili kuhakikisha timu inawasiliana na wadau wote waliotambuliwa. Wadau walibainishwa kwa kutumia mbinu kama vile mitandao, mapitio ya maandiko, na mahojiano.

Mchakato huu uliwezesha kuanzishwa kwa njia ya mawasiliano kati ya mradi na umma. Wadau waliotambuliwa ni pamoja na Kamati ya Maendeleo na Mazingira ya Mtaa wa Relini, Kamati ya Maendeleo ya Kata ya Kizota, Halmashauri ya Manispaa ya Dodoma, mashirika ya huduma za umma, Mamlaka ya Maendeleo ya Mji Mkuu (CDA), Ofisi ya

Mkuu wa Mkoa wa Dodoma, na Ofisi ya Mkuu wa Wilaya ya Dodoma Mjini, kati ya wengine.

Masuala makuu na wasiwasi yaliyotolewa ni pamoja na:

- Fursa za ajira
- Utupaji na usimamizi wa taka
- Uzingatiaji wa afya, usalama, na ulinzi
- Mapato ya serikali kuongezeka
- Kuimarisha mwonekano wa mazingira
- Uhamasishaji kuhusu UKIMWI na programu za afya

5. Tathmini ya Athari

Tathmini ya athari katika ripoti hii ya EIA ililenga kuhakikisha kwamba athari zote muhimu zinazoweza kutokea zimetambuliwa na kushughulikiwa ipasavyo. Timu ya EIA ilitumia zana mbalimbali kutambua athari, hasa zile zinazoweza kuwa mbaya. Athari hizi zilitambuliwa wakati wa mikutano ya mashauriano na wadau, mahojiano, mapitio ya maandiko, na uchunguzi wa moja kwa moja. Baadhi ya masuala/athari zilizotambuliwa zilizingatiwa kuwa athari zinazowezekana.

(a) Awamu ya Ujenzi

Athari chanya zilizotambuliwa wakati wa awamu ya ujenzi ni pamoja na:

- Uundaji wa fursa za ajira
- Faida kwa jamii na uchumi wa ndani
- Ukuaji wa uchumi
- Kuongezeka kwa fursa za biashara

Athari hasi zilizotambuliwa ni:

- Kupotea kwa uoto wa asili
- Kelele na mtetemo
- Kuzorota kwa ubora wa hewa (ikiwa ni pamoja na uchafuzi wa vumbi)
- Mmomonyoko wa udongo
- Hatari za usalama na afya ya umma
- Kupungua kwa thamani ya mandhari ya mazingira
- Migogoro ya kijamii kutokana na wafanyakazi kutoka nje
- Upatikanaji na matumizi ya maji
- Athari mabaki na za kimkakati

(b) Awamu ya Uendeshaji

Athari chanya zinazotarajiwa wakati wa awamu ya uendeshaji ni pamoja na:

- Kuongezeka kwa faida kwa serikali
- Fursa za ajira

- Kuongezeka kwa fursa za biashara
- Kuboresha viwango vya maisha

Athari hasi zilizotambuliwa ni:

- Hatari za usalama na athari za afya ya umma
- Athari zinazotokana na shughuli za ziada
- Kupungua kwa ubora wa hewa
- Uchafuzi wa udongo na maji
- Kuongezeka kwa matumizi ya umeme
- Kelele na mtetemo
- Kuongezeka kwa msongamano wa magari
- Uharibifu wa miundombinu
- Kupungua kwa thamani ya mandhari

(c) **Awamu ya Kufunga Mradi (Decommissioning)**

Athari chanya zinazotarajiwa wakati wa awamu ya kufunga mradi ni:

- Ukarabati wa eneo la mradi baada ya ubomoaji
- Uundaji wa fursa za ajira za muda mfupi

Athari hasi zinazotarajiwa ni:

- Uzalishaji wa taka ngumu
- Uchafuzi wa mazingira kwa vumbi
- Kuongezeka kwa kelele na mtetemo
- Kupoteza ajira

6. Hatua za Kuzuia Athari (Mitigation Measures)

Hatua nyingi za kuzuia athari zilizopendekezwa ni mbinu bora zinazopaswa kufuatwa katika awamu zote za mradi. Hatua nyingine muhimu za kuzingatia ni paomja na:

- Mkandarasi kuhakikisha kelele kutoka eneo la ujenzi na kambi zinakidhi viwango vya kitaifa
- Kuepuka kupitisha magari ya mradi kupitia jamii pale inapowezekana, na njia za mradi ziidhinishwe na msimamizi wa mradi
- Kupunguza kasi ya magari na kuepuka matumizi ya honi karibu na jamii
- Magari kuwa na vizuia sauti kwenye injini ili kupunguza kelele
- Harakati za magari na wafanyakazi kupunguzwa ndani ya maeneo ya kazi pekee
- Masaa ya kazi kwa shughuli za ujenzi karibu na jamii yazingatie ratiba ya saa 2 asubuhi hadi 12 jioni
- Kuendelea na mawasiliano na jamii. Mfumo wa kushughulikia malalamiko utaanzishwa ili kushughulikia malalamiko ya jamii
- Wafanyakazi kutumia vifaa vya usalama kama vile kifaa cha kuziba masikio (earmuffs au earplugs) kwa mujibu wa Sheria ya Usalama na Afya Kazini ya Tanzania
- Msingi wa vihenge utengenezwe kupunguza athari za mtetemo

7. Usimamizi wa Athari za Mazingira na Jamii

Mpango wa Usimamizi wa Mazingira na Jamii (ESMP) umeoneshwa kwenye Jedwali Na. 17. ESMP wakati wa utekelezaji wa mradi ni muhimu ili kupima mafanikio ya hatua za kuzuia athari. Mkandarasi atatekeleza vipengele vinavyohusiana na awamu halisi za ujenzi na uendeshaji wa mradi. NFRA itakuwa na jukumu la jumla la utekelezaji wa ESMP.

Gharama zinazokadiriwa kwa utekelezaji wa hatua za kuzuia athari ni za kuonyesha tu. Zaidi ya hayo, ESMP inajumuisha makadirio ya gharama ili mmiliki wa mradi aweze kutenga fedha zinazohitajika. Mahesabu ya kina ya gharama yanapaswa kutoa takwimu halisi. Hata hivyo, mshauri alitumia uamuzi wa kitaalamu kuja na takwimu hizi.

Mradi utahakikisha kuwa shughuli zinazochangia athari kwa mazingira zinasimamiwa kwa njia ya kina, iliyopangwa, na iliyoandikwa. Mwekezaji ataweka wazi mpango wa usimamizi wa mazingira na mpango wa ufuatiliaji wa mazingira na jamii kwa wafanyakazi wake na wakandarasi wake kuhakikisha utekelezaji unafanywa ipasavyo.

Zaidi ya hayo, mwekezaji atahakikisha upatikanaji wa rasilimali zinazohitajika kwa ajili ya utekelezaji wa mpango wake wa usimamizi wa mazingira. Mpango huu pia utafuatiliwa ili kuhakikisha malengo ya mazingira yanatimizwa. NFRA itafanya ukaguzi wa mara kwa mara na kuwasilisha ripoti ya ukaguzi kwa menejimenti ya juu ili kuhakikisha uendelevu wa mfumo wa usimamizi wa mazingira.

8. Tathmini ya Rasilimali

Gharama ya mradi huu wa kupanua uwezo wa hifadhi ya nafaka mkoani Dodoma ni dola za Marekani $6,652,512.18. Gharama hizi zinajumuisha gharama za mitambo na mashine; ujenzi wa miundombinu; vifaa vya umeme na ICT; na masuala ya kiuhusishi (yaani tathmini ya athari za mazingira na jamii, uratibu wa mradi, na usimamizi).

Gharama zinazohusiana na hatua za kuzuia athari hazijajumuishwa katika gharama za mazingira, kwani gharama hizo haziwezi kuhesabiwa kwa usahihi. Kwa kuwa baadhi ya athari zitajitokeza tu wakati wa awamu ya ujenzi, gharama hizo pia zitakuwa za muda mfupi. Hata hivyo, ikiwa hatua za kuzuia zitatekelezwa kikamilifu, faida za mradi zitazidi kwa mbali gharama za mradi.

9. Kufunga Mradi (Decommissioning)

Kwa kuwa kufunga mradi kutafanyika siku za usoni, hali maalum kwa ajili ya hatua za kuzuia athari ni ngumu kutabirika. Kwa muktadha huu, hatua maalum za kupunguza athari zinazohusiana na mazingira ya shughuli za kufunga mradi haziwezi kupendekezwa kwa uhakika mkubwa kwa sasa.

10. Hitimisho

Mradi huu una faida kubwa za kijamii na kiuchumi kwa watu wa Tanzania, taifa, na jumuiya ya kimataifa kwa ujumla. Mradi unahusisha athari ndogo kwa mazingira, ambazo hatua za kutosha za kuzuia athari zimechukuliwa na kujumuishwa kwenye muundo wa mradi.

Kwa kuzingatia hayo, inaweza kuhitimishwa kuwa mradi huu, baada ya kukamilika, hautakuwa na athari kubwa mradi tu hatua zilizopendekezwa za kuzuia athari zitatekelezwa kwa ufanisi na kwa wakati muafaka. Athari zilizotambuliwa zitasimamiwa kupitia hatua za kuzuia zilizoainishwa na mfumo wa utekelezaji ulioelezwa katika ripoti hii ya EIS. Mwekezaji ameahidi kutekeleza mapendekezo yote yaliyotolewa kwenye ripoti hii ya EIS na kuendelea kufanya ukaguzi na ufuatiliaji wa mazingira.